

«Dowzahyň Türkmenistanda...

gapysy»

Category: Geň-taňsy wakalar, Kitapcy, Türkmen dili

написано kitapcy | 24 января, 2025

"Dowzahyň gapysy" Türkmenistanda... CEHENNEM KAPISI:
TÜRKMENISTAN'DAKI DARVAZA ÇUKURU

Sovyet jeologlar 1971'de Türkmenistan'daki 350 nüfuslu küçük bir köyden yedi kilometre ötedeki Karakum Çölü'nde dev bir çukur açtılar. Sondaj kulesi delme sırasında gazla dolu büyük bir doğal mağaraya isabet etti. Mağara çöktü ve bu kısımdaki kayıtlar gizli tutulmasına rağmen, muhtemelen hem sondaj kulesini hem de birkaç jeologu beraberinde içeri aldı. Olayın sonunda yaklaşık 70 metre genişlikte ve 20 metre derinlikte bir krater oluştu ve içindeki metanı atmosfere yaymaya başladı.

- Kratere yapılan ilk müdahale

Metanın iklim değişikliğindeki rolü ve sera gazı olarak potansiyeli henüz bu dönemde dünya bilincine yerleşmemiş

olmasına rağmen, bir köyün yakınında geniş bir çukurdan sızan zehirli gaz olması fikri yeterince kötü görünüyordu. Sovyet bilim adamları en iyi seçeneğin krateri ateşe vererek gazı yakmak olduğuna karar verdiler. Yakıtın bir hafta içinde biteceğini tahmin ederek, bu görevi deliğe el bombası atarak yerine getirdiler.

Bu olay dört on yıldan daha uzun bir zaman önceydi ve bugün krater hala yanıyor. Çukurdan gelen parlaklık her gece Darvaza'dan görülebiliyor. «Darvaza» adı Türkmen dilinde «kapı» anlamına gelmektedir. Bu nedenle yerel köy halkı yanan bu çukura «Cehenneme Kapısı» adını vermeyi uygun gördüler.

Bu yavaş yavaş yanan ekolojik felaket çukuru zaman içinde Türkmenistan'ın az sayıdaki turistik cazibe merkezlerinden biri haline geldi. Pek çok maceraperest ruhu, yaz sıcaklarının Darvaza çukurundan bağımsız olarak 50°C'yi bulabildiği Karakum Çöl'üne çekmektedir.

- Cehennem Kapısı'nın bugünkü durumu

Darvaza Cehennem Kapısı çukurunun turistik potansiyeline rağmen, Türkmen Devlet Başkanı Kurbankulu Berdimuhamedov krateri 2010 yılındaki ziyaretinden sonra yerel yetkililere

ateşi söndürmenin bir yolunu bulmaları emrini verdi.

Cumhurbaşkanı yangının yakındaki diğer sondaj alanlarındaki gazı çekerek, Türkmenistan'ın Avrupa, Rusya, Çin, Hindistan ve Pakistan'a yaptığı hayati doğal gaz ihracatına zarar vereceğinden korktuğunu belirtti.

Türkmenistan o yıl 4 milyar metreküp doğal gaz üretti ve Petrol, Gaz ve Maden Kaynakları Bakanlığı 2030 yılına kadar 20,4 milyar metreküp seviyesine ulaşma hedefini açıkladı. Dış görünüşüyle oldukça korkutucu olsa da, Darvaza Cehennem Kapısı doğal gaz üretim değerleri üzerinde önemli bir etkiye sahip gibi görünmüyor.

- Cehennem Kapısı'na benzer doğal oluşumlar

Cehennem Kapısı son yıllarda alev alev yanan tek Orta Doğu doğal gaz rezervi değil. Komşu Irak'taki Baba Gürgür petrol sahasındaki gaz alevleri 2.500 yıldan beri yanıyor.

Doğal gaz birikintileri ve volkanik aktivite, bu yüzey bozukluklarının yakınında, özellikle fay hatları boyunca ve diğer doğal gazlar bakımından zengin bölgelerde benzer

anomalilere neden oluyor. Avustralya'nın Yanan Dağı (The Burning Mountain), yüzeyinin altında bir kömür damarına sahip ve sürekli olarak ateş püskürmesine neden oluyor.

Bir diğer yanan dağ olan Azerbaycan'ın Yanar Dağ'ı bir koyun çiftçisinin 1950'lerde Hazar Denizi'ndeki bu doğal gaz deposunu kazayla yakması sonucu ortaya çıktı.

Cehennem Kapısı gibi bu doğal olayların her biri her yıl binlerce turist tarafından ziyaret edilmekte olup, insanlara Dünya'nın ruhuna bakmak için bir şans veriyor.

Yayım tarihi 28 Kasım 2019.

Burcu KARA. Geň-taňsy wakalar